‘ฟ้าหลังฝน’ ที่บ้านมั่นคงตากสิน จ.ตาก

บ้านมั่นคงสหกรณ์ตากสิน จ.ตาก ช่วงแรกที่ยังก่อสร้างไม่เสร็จ

ความฝันที่จะมีบ้านเป็นของตัวเองสักหลังของคนยากคนจนดูเหมือนจะเป็นความจริงได้ยากนัก เพราะลำพังการหากินไปวันๆ เพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้องของคนในครอบครัวก็แทบจะไม่มีเงินเหลือเก็บหลายครอบครัวจึงต้องเช่าบ้านคนอื่นอยู่ บ้างก็ปลูกสร้างในที่ดินเช่า หรือที่ชั่นแค้นก็ต้องบุกรุกที่คนรกร้าง ปลูกสร้างบ้านด้วยเศษวัสดุต่างๆ ที่พอจะหาได้เพื่อกันแดด กันฝน แต่เมื่อมีหน่วยงานรัฐเข้ามาสานฝัน พวกเขาจึงมีความหวังขึ้นมา...

เช่นเดียวกับที่น้องบ้านมั่นคงตากสิน อำเภอเมือง จังหวัดตาก ที่รวมตัวกันแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย จากเดิมที่พวกเขาไม่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตัวเอง ต้องเช่าบ้านอยู่อาศัยมานานหลายสิบปี หรือปลูกสร้างบ้านในที่ดินบุกรุก หลายครอบครัวต้องย้ายบ้านเป็นว่าเล่นเพราะถูกเจ้าของที่ดินขับไล่ แต่ในวันนี้พวกเขามีบ้านอยู่อาศัยที่มั่นคง ไม่ต้องระแหเร่อนไปไหน แต่กว่าจะมีวันนี้ได้พวกเขาต้องต่อสู้กับอุปสรรคและปัญหานานา หลายคนท้อถอยต้องถอนตัวออกไป...

รวมพลังคนจน คนอยากมีบ้าน

บริเวณอำเภอเมือง จังหวัดตาก มีชุมชนแออัดตั้งอยู่มัน 10 แห่ง ชาวบ้านส่วนใหญ่มีรายได้น้อย มีอาชีพรับจ้างทั่วไป ค้าขายเล็กๆ น้อย เก็บขยะ ฯลฯ ไม่มีรายได้เพียงพอที่จะมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง จึงต้องเช่าบ้านคนอื่นอยู่ หรือเช่าที่ดินปลูกสร้างบ้านและมีจำนวนไม่น้อยที่บุกรุกที่ดินรกร้างว่างเปล่าของรัฐและเอกชนปลูกสร้างบ้าน

ราวปี 2540 แกนนำชุมชนรายหนึ่งที่เห็นความเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยของชาวชุมชนในเขตอำเภอเมือง จึงได้รวบรวมชาวบ้านที่มีความเดือดร้อนจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย โดยให้ผู้ที่สนใจสมัครเข้ามาเป็นสมาชิก และต้องออมเงินเข้ากลุ่มอย่างน้อยเดือนละ 100-500 บาท ใครมีมากก็ออมมาก เพื่อเป็นกองทุนในการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย โดยมีเงื่อนไขว่า ใครที่ออมครบ 15,000 บาทก็จะได้สร้างบ้านก่อน มีชาวบ้านที่เดือดร้อนต้องการที่อยู่อาศัยสมัครเข้าเป็นสมาชิกประมาณ 250 ราย (ครอบครัว)

ประมาณปี 2543 แกนนำและชาวชุมชนบางส่วนได้เข้ามาขอคำแนะนำการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช. ที่กรุงเทพฯ โดยทาง พอช. แนะนำให้กลุ่มออมทรัพย์ที่ชาวบ้านจัดตั้งขึ้นมาจดทะเบียนเป็นสหกรณ์เคหสถาน เพื่อให้มีสถานะเป็นนิติบุคคล สามารถทำนิติกรรมสัญญา เช่น เช่าหรือซื้อที่ดิน หรือรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานรัฐได้

หลังจากนั้นแกนนำและชาวบ้านจึงกลับไปปรึกษาหารือกับสำนักงานสหกรณ์จังหวัดตากเพื่อเตรียมการจดทะเบียนเป็นสหกรณ์เคหสถาน แต่กว่าจะเป็นรูปเป็นร่างก็ยางเข้าสู่ปี 2549 และสามารถจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ได้ในปี 2550 ใช้ชื่อว่า **‘สหกรณ์เคหสถานตากสิน จำกัด’** ในระหว่างนั้นชาวบ้านก็ยังออมเงินเข้ากลุ่มอยู่เรื่อยๆ แต่ก็มีหลายครอบครัวถอนตัวออกไปเพราะไม่มั่นใจว่าจะได้สร้างบ้านหรือไม่

ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่ พอช.ได้เข้ามาทำงานร่วมกับแกนนำและชาวบ้าน มีการจัดประชุมพากันไปดูที่ดินแปลงต่างๆ ทั้งของรัฐและเอกชน จนได้ข้อสรุปว่า ที่ดินเอกชนมีราคาแพง ชาวบ้านมีรายได้น้อย ควรจะเช่าที่ดินราชพัสดุของกรมธนารักษ์ เดิมเป็นสนามบินร้าง เนื้อที่ 35 ไร่เศษ ตั้งอยู่ที่ตำบลน้ำรึม อ.เมือง จ.ตาก (ราคาตารางวาละ 75 สตางค์) เพื่อจัดทำโครงการบ้านมั่นคง ระยะเวลาเช่า (ช่วงแรก) 30 ปี ประกอบกับในขณะนั้น พอช.และกรมธนารักษ์มีข้อตกลงร่วมกันที่จะสนับสนุนให้ชุมชนที่มีความเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยทั่วประเทศรวมกลุ่มกันเข้าที่ดินเพื่อจัดทำโครงการบ้านมั่นคงขึ้นมา

มรสุมพัดกระหน่ำ แต่ชุมชนยังยืนเกเกร่ง

เมื่อได้ที่ดินแล้ว จึงมีการรวบรวมชาวบ้านที่เดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มบ้านเช่าและบุกรุกที่ดินจากชุมชนหลวงและตำบลน้ำรึม รวมทั้งหมด 315 ครอบครัวมาจัดทำโครงการบ้านมั่นคง โดย พอช.จะสนับสนุนสินเชื่อและงบอุดหนุนการสร้างบ้านและสาธารณูปโภค มีสถาปนิกจาก พอช.มาช่วยออกแบบบ้านให้ตรงกับความต้องการและความสามารถในการผ่อนของชาวบ้านแต่ละครอบครัว เช่น บ้านเดี่ยวชั้นเดียวขนาด 6x6 ตารางเมตร บ้านเดี่ยวใต้ถุนสูง ขนาด 6x8 ตารางเมตร บ้านแถวสองชั้น ขนาด 4x12 ตารางเมตร ฯลฯ ราคาตั้งแต่ 125,000-185,000 บาท สมาชิกผ่อนชำระเดือนละ (รวมเงินออมและค่าหุ้น) 1,157 บาท ขึ้นไป

ในปี 2552 จึงเริ่มจัดทำโครงการบ้านมั่นคง โดยจะก่อสร้างบ้านทั้งหมด 3 เฟส รวม 315 หลัง ใช้งบประมาณทั้งหมด 56 ล้านบาทเศษ ในจำนวนนี้เป็นเงินออมจากชาวบ้านที่เป็นสมาชิกประมาณ 5.6 ล้านบาท สินเชื่อจาก พอช. ประมาณ 44 ล้านบาท เงินอุดหนุน 5.6 ล้านบาท เฟสแรกจะสร้างจำนวน 86 หลัง

เริ่มก่อสร้างบ้านในช่วงปลายปี 2552 และกำหนดจะแล้วเสร็จทั้งโครงการภายในเดือนมีนาคม 2554 แต่สร้างบ้านเสร็จไปเพียง 80 หลัง เกิดปัญหาด้านการบริหารเงินของประธานสหกรณ์ฯ มีการนำเงินไปใช้ผิดประเภท ผู้รับเหมางานก่อสร้างจึงทิ้งงาน ทำให้ชาวบ้านที่ต่างตั้งความหวังจะมีบ้านเป็นของตัวเองกว่า 200 ครอบครัวต้องผิดหวัง มีการรวมตัวกันไปร้องเรียนถึงผู้ว่าราชการจังหวัดตาก เพื่อให้ช่วยแก้ไขปัญหาในช่วงต้นปี 2554 รวมทั้งมีการฟ้องร้องดำเนินคดีกับประธานสหกรณ์ฯ ด้วย

โชคชัย รอดน้ำ ประธานสหกรณ์ฯ คนปัจจุบัน เล่าว่า จากปัญหาดังกล่าว จึงมีการเปลี่ยนประธานสหกรณ์และคณะกรรมการหลายครั้ง คณะกรรมการหลายคนท้อใจต้องลาออกไป บางคนต้องหลั่งน้ำตาร้องไห้ เพราะเครียดจากปัญหาต่างๆ ที่โถมเข้ามา ต้องถูกชาวบ้านด่า และต้องแบกรับความหวังของชาวบ้าน แต่ด้วยความตั้งใจไม่ย้อท้อของคณะกรรมการและชาวบ้านบางส่วน จึงเริ่มมีกระบวนการฟื้นฟูสหกรณ์ตั้งแต่ปี 2555 โดยคณะกรรมการชุดใหม่ได้จัดประชุมชี้แจง สร้างความเข้าใจ และสร้างความมั่นใจให้แก่ชาวบ้าน เพราะชาวบ้านที่ยังสร้างบ้านไม่เสร็จกว่า 200 ครอบครัว ไม่ยอมส่งเงินเข้าสหกรณ์ ทั้งเงินออม เงินหุ้น สหกรณ์จึงแทบจะไม่มีเงินในการบริหารงาน เหมือนมรสุมลูกใหญ่ที่ซัดกระหน่ำจนบ้านเรือนแทบจะพัง

“คณะกรรมการต้องเข้าไปคุยกับชาวบ้าน ถามว่าพวกเรายังอยากจะได้บ้านไหม ชาวบ้านก็ตอบว่าอยากได้ ถ้าอยากได้ พวกเราจะต้องร่วมกันต่อสู้ ช่วยกันฟื้นฟูสหกรณ์ขึ้นมาใหม่ และต้องช่วยกันส่งเงินเข้าสหกรณ์ทุกเดือน เพื่อให้สหกรณ์เดินหน้าและสร้างบ้านต่อไปได้” โชคชัยเล่า

ขณะเดียวกัน คณะกรรมการชุดใหม่ทำงานด้วยความซื่อสัตย์ ไปร่วงได้ ให้ชาวบ้านตรวจสอบหรือดูเอกสารการเงินได้ว่ามีรายรับ รายจ่ายอย่างไร ถูกต้องหรือไม่ นอกจากนี้ยังมีสำนักงานสหกรณ์จังหวัดตากมาช่วยให้คำแนะนำในเรื่องการจัดทำเอกสารการเงิน บัญชีต่างๆ รวมทั้งสำนักสินเชื่อ พอช. เข้ามาให้คำปรึกษาเรื่องการฟื้นฟูสหกรณ์ฯ เพื่อให้สหกรณ์เดินหน้าสร้างบ้านต่อไปได้

“เราใช้เวลากว่า 3 ปี จากปี 2555 จนถึงปี 2558 จึงฟื้นฟูสหกรณ์ขึ้นมาได้ นอกจากนี้เรายังสร้างความรัก ความสามัคคี สร้างขวัญกำลังใจให้แก่ชาวบ้าน ไม่ใช่ต่างคนต่างอยู่ ด้วยการจัดกิจกรรมงานบุญ งานประเพณีต่างๆ เช่น งานบุญกลางบ้าน แห่เทียน 9 วัด รวมทั้งงานวันเด็ก หรือใครเสียชีวิต คณะกรรมการก็จะไปช่วย ตอนแรกก็ควักเงินส่วนตัว แต่ตอนหลังชาวบ้านเขื่อมั่น เข้าใจ ก็ร่วมสมทบเงินทำบุญ” โชคชัยเล่าถึงมรสุมที่พัดผ่าน

‘ฟ้าหลังฝน’ ที่บ้านมั่นคงตากสิน

หากจะว่าไปแล้ว ความหวังที่อยากจะมีบ้านเป็นของตัวเองของพี่น้องบ้านมั่นคงตากสิน ในตอนแรกคงจะเหมือนกับพายุหรือมรสุมร้ายที่โหมกระหน่ำซัดใส่จนความหวังของพวกเขาแทบพังทลายลงไป แต่เมื่อพวกเขาได้ร่วมใจกันต่อสู้ ยืนหยัดต้านทาน ฝ่าพายุฝนจนผ่านพ้นไป ฟ้าหลังฝนจึงย่อมสดใสสวยงาม

ในปี 2561 บ้านในฝันของชาวตากสินก็แล้วเสร็จ รวมทั้งหมด 329 หลัง (เพิ่มจากเดิม 14 หลัง) ทำให้พวกเขามีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง ไม่ต้องเช่าบ้านหรือบุกรุกที่ดินคนอื่นเหมือนที่ผ่านมา เด็กๆ ก็มีที่วิ่งเล่น ออกกำลังกาย สหกรณ์ฯ มีเงินออมและเงินหุ้นจากสมาชิกกว่า 2 ล้านบาท และสามารถให้สมาชิกที่เดือดร้อนกู้ยืมไปหมุนเวียน ประกอบอาชีพหรือใช้จ่ายยามจำเป็นได้สูงสุด 50,000 บาท โดยเสียดอกเบี้ยร้อยละ 1 บาทต่อเดือน

‘ลุงล้วน’ สมาชิกบ้านมั่นคงผู้พิการแต่ใจยังแกร่ง

ขณะที่ **‘ล้วน พุกนันทา’** อายุ 57 ปี สมาชิกสหกรณ์เคหสถานตากสินฯ รุ่นแรกๆ อาศัยอยู่กับลูกหลาน 10 คน เป็นบ้านชั้นเดียวขนาด 6X8 ตารางเมตร เล่าว่า ตนเองมีอาชีพรับจ้างทั่วไป และเป็นคนงานของรีสอร์ทแห่งหนึ่งที่อยู่ใกล้ชุมชน เมื่อประมาณ 6 ปีก่อน ขณะทำงานได้พลัดตกลงไปในอ่างบำบัดน้ำเสียของรีสอร์ท จนถูกใบพัดของเครื่องตีน้ำตีกระดูกขาจนหัก ต้องตัดขาทิ้ง 1 ข้าง และใส่ขาเทียม และอีก 1 ข้างได้รับบาดเจ็บ แต่ก็ยังพอทำงานรับจ้างได้ บางช่วงไม่มีงานก็ต้องค้างชำระค่าผ่อนบ้าน ผ่อนประมาณเดือนละ 1,500 บาท หากสหกรณ์มีงานหรือมีประชุมก็จะเข้าร่วมไม่ขาด

“ตอนขาขาดก็รู้สึกใจหาย แต่ไม่ท้อแท้ ยังมีกำลังใจ เพราะยังมีครอบครัว มีลูกหลานที่ต้องดูแลกันอยู่ ตอนนี้ก็อยากจะผ่อนบ้านให้หมดไวๆ จะได้ไม่มีภาระ แต่ก็ดีใจที่มีบ้านเป็นของตัวเอง ไม่ต้องเช่า หรือบุกรุกที่ดินคนอื่น ตอนนี้ก็กำลังต่อเติมบ้านอีก 1 ห้อง เพื่อหลานจะได้อยู่กันสบาย ไม่แออัด” ลุงล้วนกล่าวทิ้งท้าย

นี่คือเสี้ยวชีวิตส่วนหนึ่งของลุงล้วนที่พิการเพียงกาย แต่ใจยังแข็งแกร่ง พร้อมที่จะต่อสู้กับชีวิตต่อไป เช่นเดียวกับสมาชิกบ้านมั่นคงตากสินที่ร่วมกันฝ่ามรสุม จนมีบ้านใหม่ในวันนี้ !!

ชาวชุมชนริมแม่น้ำมูล จ.อุบลราชธานี ต่อเรือ-แพ 27 ลำเตรียมรับภัยน้ำท่วม

โดย ธิปไตย ฉายบุญครอง

ปัญหาน้ำท่วมซ้ำซากในจังหวัดอุบลราชธานี โดยเฉพาะพื้นที่สองฝั่งแม่น้ำมูลซึ่งเป็นแหล่งรองรับน้ำจากแม่น้ำสายหลักในภาคอีสาน คือ แม่น้ำชี (มีต้นกำเนิดที่ชัยภูมิ) และแม่น้ำมูลตอนบน (มีต้นกำเนิดที่นครราชสีมา) ไหลมาบรรจบกันที่แม่น้ำมูล (ตอนล่าง) ที่บริเวณ อ.วารินชำราบ และ อ.เมือง จ.อุบลราชธานี ก่อนจะไหลลงสู่แม่น้ำโขงที่ อ.โขงเจียม

หากปีใดมีพายุหรือมีปริมาณน้ำฝนมาก แม่น้ำมูลที่ จ.อุบลราชธานีก็จะรองรับน้ำในปริมาณมากด้วย ประกอบกับการพัฒนาพื้นที่ริมสองฝั่งแม่น้ำมูล มีสิ่งก่อสร้าง มีการตัดถนน ฯลฯ กีดขวางทางเดินของน้ำ จึงทำให้พื้นที่ริมสองฝั่งแม่น้ำมูลเกิดปัญหาน้ำท่วมอยู่บ่อยครั้ง

โดยในช่วงปลายเดือนสิงหาคม-กันยายน 2562 ที่ผ่านมา พายุโซนร้อน 2 ลูกที่พัดกระหน่ำภาคอีสาน ทำให้มวลน้ำจากจังหวัดต่างๆ ไหลลงสู่แม่น้ำมูลหนักกว่าที่ผ่านมา ทำให้มีบ้านเรือน ทรัพย์สิน ไร่นา และสัตว์เลี้ยงของประชาชนในพื้นที่สองฝั่งแม่น้ำมูลได้รับความเสียหายหนักใน 4 อำเภอ คือ อำเภอเมืองวารินชำราบ สว่างวีระวงศ์ และดอนมดแดง ได้รับความเสียหายกว่า 4,000 ครอบครัว มีผู้เดือดร้อนกว่า 10,000 คน

อย่างไรก็ตาม ก่อนหน้านี้ในปี 2549 ชุมชนแออัดในเขตอำเภอเมืองและวารินชำราบจำนวน 19 ชุมชนได้รวมตัวกันเป็น **‘เครือข่ายชุมชนเพื่อการปฏิรูปสังคมและการเมืองจังหวัดอุบลราชธานี’** (คปสม.) เพื่อแก้ไขปัญหาที่ดิน ที่อยู่อาศัย การพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านต่างๆ รวมทั้งปัญหาภัยพิบัติจากน้ำท่วม ทำให้เครือข่ายฯ ตระหนักถึงปัญหาภัยน้ำท่วมที่เกิดขึ้นบ่อยๆ ในพื้นที่ริมฝั่งลำน้ำมูล จึงมีการเตรียมพร้อมต่างๆ เช่น จัดอบรมอาสาสมัครช่วยภัยน้ำท่วมในชุมชน การสร้างที่พักชั่วคราว สร้างโรงครัว รวมทั้งต่อเรือเพื่อใช้อพยพในยามน้ำท่วม จำนวน 4 ลำ และได้นำมาใช้ในช่วงน้ำท่วมปี 2562 ที่ผ่านมา

พิธีไหว้แม่ย่านางเรือและทดลองเดินเรือที่ต่อขึ้นมาของชาวชุมชนริมแม่น้ำมูล

ต่อเรือ-แพ 27 ลำเตรียมรับภัยน้ำท่วม

จำนงค์ จิตนิรัตน์ ผู้ประสานงานเครือข่ายชุมชนเพื่อการปฏิรูปสังคมและการเมืองจังหวัดอุบลราชธานี (คปสม.) กล่าวว่า การช่วยเหลือผู้ประสบภัยน้ำท่วมที่ จ.อุบลราชธานีที่ผ่านมาหน่วยงานต่างๆ เน้นการเยียวยาช่วยเหลือชาวบ้านภายหลังน้ำลด แต่ไม่ได้ให้ชาวบ้านเรียนรู้วิธีการป้องกันและรับมือ ซึ่งเมื่อหลายปีก่อนมูลนิธิชุมชนไทยเข้ามาสนับสนุนให้ คปสม.นำภูมิปัญญาการต่อเรือของชุมชนท้องถิ่นมาสร้างเรือไว้รับมือเหตุการณ์น้ำท่วม ชุมชนคูสว่างและชุมชนหาดสวนสุข อ.วารินชำราบ รวม 4 ลำ เมื่อเกิดน้ำท่วมในปี 2562 จึงนำเรือมาใช้อพยพผู้คนและทรัพย์สิน ทำให้ช่วยลดความเสียหายลงได้มาก แต่การช่วยเหลือทำได้ในวงจำกัด เนื่องจากมีเรือจำนวนน้อย

“จึงคิดว่าหากชุมชนริมแม่น้ำที่เสี่ยงต่อน้ำท่วมต่อเรือไว้ใช้ชุมข้าวของเครื่องใช้ หรือมีแพไว้เก็บรักษาทรัพย์สิน 10 ครอบครัวต่อเรือ 1 ลำในทุกชุมชน จะช่วยลดผลกระทบได้เมื่อเข้าสู่ฤดูน้ำหลาก ซึ่งภายหลังจากเหตุการณ์น้ำท่วมในปี 2562 คปสม. จึงประสานขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานและองค์กรต่างๆ เพื่อให้ชุมชนริมสองฝั่งแม่น้ำมูลได้ต่อเรือเอาไว้ใช้ในยามน้ำท่วม เพราะที่มีอยู่ 4 ลำ ยังไม่เพียงพอ” จำนงค์กล่าว

โดยมีหน่วยงานต่างๆ ร่วมสนับสนุนงบประมาณและอุปกรณ์ในการต่อเรือและแพตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2562 ที่ผ่านมา เช่น จังหวัดอุบลราชธานี สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช. รวมทั้งเงินบริจาคจากประชาชนภาคเอกชน รวมเป็นเงินประมาณ 900,000 บาท

หลังจากนั้นจึงมีการฝึกอบรมการต่อเรือมีวิทยากรมาช่วยสอน และนำภูมิปัญญาเรื่องการต่อเรือของชาวบ้านที่สืบทอดต่อกันมาใช้เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพลำน้ำของแต่ละท้องที่ เช่น ในพื้นที่ที่มีกระแสน้ำไหลเชี่ยวจะต้องต่อหัวเรือให้สูงขึ้น เพื่อให้เรือสู้กับกระแสน้ำเชี่ยว และหากพื้นที่ไหนที่ลำน้ำไม่ไหลเชี่ยวมากให้ลดส่วนหัวของเรือลงเพื่อลดแรงปะทะของน้ำ ทำให้เรือแล่นได้เร็วขึ้นและรับปริมาณน้ำหนักบรรทุกสิ่งของได้มากขึ้นด้วย

จนถึงเดือนมิถุนายนที่ผ่านมา ชาวชุมชนต่างๆ ริมแม่น้ำมูลได้ช่วยกันต่อแพแล้วเสร็จ 1 ลำ เป็นแพโครงสร้างเหล็ก ขนาดกว้างยาวประมาณ 6 X 6 เมตร ใช้ถังพลาสติคขนาด 200 ลิตรช่วยพยุงแพ สามารถบรรทุกคนได้ครั้งละ 40 คน และเรือติดเครื่องยนต์อีก 26 ลำ (ในจำนวนนี้ 6 ลำ เครือข่ายภัยพิบัติจากภาคใต้ช่วยกันสร้าง) ขนาดกว้างยาวประมาณ 1.40 X 6 เมตร โครงสร้างเป็นเหล็กหล่อด้วยเรซิ่น บรรทุกคนได้ประมาณ 10 -15 คน

อย่างไรก็ตาม จำนงค์บอกว่า เรือและแพที่ต่อใหม่ รวมทั้งที่มีอยู่เดิมประมาณ 30 ลำคงจะไม่เพียงพอต่อการอพยพชาวบ้านได้ทันท่วงที เพราะมีชุมชนที่ตั้งอยู่ริมน้ำมูลและเป็นพื้นที่เสี่ยงภัยประมาณ 40 ชุมชน หากจะให้เพียงพอจะต้องใช้เรืออีกประมาณ 300 ลำ ซึ่งจะต้องหาช่องทางมาสนับสนุนชุมชนต่อไป

ภูมิปัญญาจากชุมชน

สุรชัย ศรีวัฒนานนท์ ช่างชุมชนเครือข่ายภัยพิบัติอุบลราชธานี บอกว่า เดิมทีเดียวพวกเราเป็นช่างชุมชนอาสาในโครงการบ้านมั่นคงของ พอช. มีความรู้พื้นฐานด้านงานช่างมาบ้างแล้ว หลังน้ำท่วมปี 2562 จึงไปฝึกต่อเรือที่ชุมชนหาดสวนสุข ซึ่งมีช่างต่อเรือในชุมชน เรียนรู้และปฏิบัติจริงไปพร้อมๆ กัน ใช้ทีมงาน 3-4 คนต่อเรือ 1 ลำ ใช้เวลานานประมาณ 15 วันจึงแล้วเสร็จ เพราะตัวเรือทำจากเรซิน ต้องรอให้น้ำยาในแต่ละชั้นแห้งก่อน

“ส่วนการออกแบบและขนาดของเรือที่ขึ้นอยู่กับแต่ละชุมชนว่าจะทำในรูปแบบใด เพื่อให้เหมาะสมกับการใช้งานและภูมิปัญญาของแต่ละชุมชน โดยให้แต่ละชุมชนต่อเรือเอง ชุมชนละ 1 ลำ รองรับน้ำหนักได้ประมาณ 500-600 กิโลฯ ใช้งบประมาณลำละ 50,000 บาท และโดยปกติเรือทั่วไปจะไม่มีทุ่น แต่เรือของเครือข่ายฯ ที่ชาวบ้านช่วยกันทำจะใส่ทุ่นบริเวณหัวและท้ายเรือเพื่อป้องกันเรือจมน้ำ แม้ว่าเรือจะรั่วหรือเกิดอุบัติเหตุ เรือก็จะไม่จมน้ำ ยังสามารถลอยน้ำได้ ถือว่าเป็นภูมิปัญญาของชุมชน และเป็นเรืออำแรกที่พวกเราสร้างขึ้นมา เป็นประสบการณ์ใหม่ ลำต่อไปจะพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น” ช่างต่อเรือชุมชนรายนี้บอก

ทั้งนี้มีอีกลางเดือนมิถุนายนที่ผ่านมา เครือข่ายภัยพิบัติอุบลราชธานีร่วมกับพี่น้องชาวชุมชนจัดพิธีเชิญแม่ย่านางลงสู่แม่น้ำมูล โดยนำเรือ 26 ลำ และแพ 1 ลำ มาทำพิธีที่ท่าน้ำชุมชนหาดสวนยา อ.วารินชำราบ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมและสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ชาวชุมชน

‘การไหว้แม่ย่านางเรือ’ เป็นความเชื่อของชาวชุมชนริมแม่น้ำมูลว่า เรือทุกลำมีแม่ย่านางเรือประทับอยู่ เมื่อชาวบ้านจะออกเรือทุกครั้งจะทำการเซ่นไหว้แม่ย่านางเรือ เพื่อเป็นการแสดงความเคารพสักการะ ขอพรให้แม่ย่านางคุ้มครองให้รอดพ้นจากภัยต่างๆ และมีโชคลาภในการทำมาหากิน โดยเจ้าของเรือจะผูกด้ายขาว ด้ายแดง และผ้าแดงไว้ที่หัวเรือ

เสนอ 10 แนวทางเตรียมรับมือภัยน้ำท่วม

ศราวุธ เผ่าภูรี ผู้ประสานงานเครือข่ายภัยพิบัติอุบลราชธานี กล่าวว่า เรือและแพที่มีอยู่ในขณะนี้จะกระจายไปยังชุมชนต่างๆ ที่ตั้งอยู่ริมแม่น้ำมูลในเขตอำเภอเมือง วารินชำราบ สว่างวีระวงศ์ และดอนมดแดง หากเกิดน้ำท่วมจะได้นำเรือออกมาใช้ได้ทันที นอกจากนี้ยังเตรียมเรือ 2 ลำให้เป็นเรือกู้ภัย ใช้เคลื่อนย้ายผู้ป่วย หรือกรณีอุกเฉินสามารถไปช่วยเหลือพื้นที่น้ำท่วมอื่นๆ ได้อีก

“เรือแต่ละลำจะมีอาสาสมัครประจำเรือ 5 คน ดูแลความพร้อมเพรียงเพื่อให้ใช้งานได้ตลอดเวลา มีการฝึกซ้อมการขับเรือ เพื่อให้เกิดความชำนาญ มีกองทุนเรือในแต่ละชุมชนเพื่อเป็นค่าน้ำมันและดูแลรักษาเรือ รวมทั้งมีการฝึกซ้อมแผนอพยพชาวบ้านด้วย” ศราวุธบอก

ศราวุธกล่าวด้วยว่า จากประสบการณ์น้ำท่วมซ้ำซาก ชาวชุมชนและเครือข่ายฯ จึงมีการระดมความคิดเห็น และมีข้อเสนอแนวทางเพื่อลดความเสียหายจากภัยน้ำท่วมอย่างยั่งยืน ดังนี้ 1.ให้เร่งรัดเร่งด่วน การจ่ายค่าชดเชยความเสียหายจากน้ำท่วมเพื่อซ่อมแซมที่อยู่อาศัยตามสิทธิ์ที่ชาวบ้านควรได้รับ 2.ให้กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ให้ชุมชน เช่น การต่อเรือ สร้างแพลอยน้ำ หอเตือนภัย เพื่อลดความสูญเสียจากภัยพิบัติ

3.ให้รัฐบาลปรับปรุงกฎหมาย และมีนโยบายส่งเสริมให้ชุมชนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติ เช่น การจัดตั้งศูนย์กลาง โดยให้ผู้ประสบภัยได้ดูแลกันเองได้อย่างทั่วถึง เป็นธรรม พร้อมสนับสนุนงบประมาณไปสู่ชุมชนและท้องถิ่นในการบริหารจัดการภัยพิบัติ

4.จัดให้มีศูนย์ภัยพิบัติชุมชน ประกอบด้วย การฝึกให้มีอาสาสมัครภัยพิบัติชุมชน มีข้อมูลเสี่ยงภัย มีอุปกรณ์ เครื่องมือในการลดความเสี่ยง 5.จัดศูนย์อพยพให้มีมาตรฐาน มีที่พัก ห้องน้ำ โรงครัว และอยู่ใกล้ชุมชนเดิม 6.ปรับปรุง จัดการระบบเตือนภัยและระบบข้อมูลให้มีเอกภาพ มีข้อมูลที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเข้าถึงชุมชนได้หลายช่องทาง 7.มีการจัดทำแผนชุมชนทุกมิติ ไม่ใช่เพียงแผนภัยพิบัติเท่านั้น

8.จัดให้มีการสื่อสาร เชื่อมโยง ขยายเครือข่ายเพื่อการเตือนภัยในระดับชุมชนและระดับเครือข่าย 9.นำการจัดการองค์ความรู้มาใช้ในการเตือนภัย 10.เพิ่มการมีส่วนร่วมของชุมชนในการทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในระดับจังหวัดและระดับประเทศ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

ขณะที่ **จำนงค์ จิตนิรัตน์** ผู้ประสานงานคปสม. กล่าวทิ้งท้ายว่า เรือและแพที่ต่อใหม่รวมทั้งที่มีอยู่เดิมประมาณ 30 ลำคงจะไม่เพียงพอต่อการอพยพชาวบ้านได้ทันท่วงที เพราะมีชุมชนที่ตั้งอยู่ริมน้ำมูลและเป็นพื้นที่เสี่ยงภัยประมาณ 40 ชุมชน หากจะให้เพียงพอ (10 ครอบครัวต่อเรือ 1 ลำ) จะต้องใช้เรืออีกประมาณ 300 ลำ ซึ่งจะต้องหาช่องทางมาสนับสนุนชุมชนต่อไป

ทั้งหมดนี้ล้อต้วยอย่างการนำประสบการณ์และบทเรียนจากปัญหาน้ำท่วมมาใช้เพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับภัยพิบัติ รวมทั้งข้อเสนอในการแก้ไขปัญหาระยะสั้นและระยะยาวของเครือข่ายภัยพิบัติอุบลราชธานี โดยชุมชนเป็นแกนหลัก และมีหน่วยงานต่างๆ รวมสนับสนุน เพื่อจัดการภัยพิบัติได้อย่างยั่งยืน..!!